

ABSTRAK

Wakaf adalah satu bentuk kebajikan yang unik dalam ajaran Islam kerana ia adalah ibadah yang menggabungkan aspek kerohanian dan kehartaan. Wakaf mempunyai peranan besar dalam membantu pihak kerajaan menyediakan perkhidmatan seperti kesihatan dan pendidikan kepada masyarakat. Ini jelas dapat dilihat ketika zaman kegemilangan Islam pada suatu ketika dahulu contohnya di zaman kerajaan Uthmaniyyah. Kajian ini membincangkan tentang peranan dan sumbangan yang dimainkan oleh wakaf di Hospital Waqaf An-Nur (HWAN) dalam menyediakan perkhidmatannya kepada masyarakat setempat dari perspektif ekonomi Islam. Kesihatan adalah satu keperluan kepada semua, namun bagi golongan miskin dan berpendapatan rendah kesihatan menjadi suatu perkara yang sangat mahal. Penubuhan hospital wakaf ini adalah untuk memberi dan menyediakan kemudahan rawatan penjagaan kesihatan dengan harga yang mampu dibiayai oleh masyarakat khususnya golongan berpendapatan rendah tanpa mengira bangsa dan agama. Data kajian ini diperolehi dengan menemubual para pesakit yang menerima rawatan di Hospital Waqaf An-Nur, Pengurus Operasi Hospital Waqaf An-Nur, kakitangan Hospital Waqaf An-Nur, Eksekutif Kanan Waqaf An-Nur Corporation Berhad (WANCorp) dan pakar akademik Akademi Pengajian Islam, Universiti Malaya. Selain itu metode observasi juga dilakukan bagi mengumpulkan data. Data daripada temubual tersebut dianalisis menggunakan kaedah analisis kandungan berdasarkan tema-tema yang berkaitan. Hasil daripada kajian ini mendapati bahawa, peranan wakaf dalam penjagaan kesihatan di Hospital Waqaf An-Nur kepada masyarakat setempat dapat dilihat dengan mengenakan bayaran yang rendah kepada masyarakat dalam mendapatkan rawatan penjagaan kesihatan. Selain itu wakaf menjadi satu alternatif bagi membantu meringankan beban kewangan masyarakat dalam aspek penjagaan kesihatan kerana kos mendapatkan rawatan yang semakin meningkat dari tahun ke setahun.

ABSTRACT

Waqf is a unique form of welfare in Islam because it is worship that combines both spiritual and material aspects. Waqf plays a major role in helping the government to provide services such as health and education to the society. This could be clearly seen during the golden age of Islam at the time of the Ottoman Empire. This research discusses the role and contribution played by the Waqf at Waqaf An-Nur Hospital (HWAN) in providing healthcare services to the local community from an Islamic economic perspective. Health is a necessity for all, but for the poor and low-income people, health becomes a very expensive thing. The implementation of this hospital is seen as an alternative for low-income people, especially for the poor and the needy to receive medical treatment, regardless of race and religion. Data were collected by interviewing the patients who had received treatment at Waqaf An-Nur Hospital, as well as the Operations Manager and staff of HWAN, the Senior Executive of Waqaf An-Nur Corporation Berhad (WANCorp) and academic experts at the Academy of Islamic Studies, University of Malaya. Observation was also employed to collect data. Data from the interviews were analysed using content analysis based on themes. The results from this study show that Waqaf An-Nur Hospital imposed fees and charges for the healthcare services provided to the local community at a lower rate. In addition, waqf is an alternative to help ease the financial burden of society in terms of health and medical care because the cost of treatment is increasing from year to year.

PENGHARGAAN

Segala puji bagi Allah SWT, pemilik sekalian alam. Selawat dan salam terhadap junjungan besar Nabi Muhammad SAW, ahli keluarga Baginda dan para sahabat.

Jutaan terima kasih dan penghargaan yang tidak terhingga di atas bantuan dan kerjasama daripada pelbagai pihak. Jutaan terima kasih kepada seluruh warga kerja Jabatan Syariah Dan Ekonomi, Akademi Pengajian Islam, UM kerana memberikan didikan dan pertolongan dengan penuh dedikasi. Jutaan terima kasih khususnya kepada Dr Asmak Ab. Rahman, penyelia yang sentiasa memberikan bimbingan, dorongan dan tunjuk ajar sehingga membolehkan pengajian ini berakhir dengan jayanya. Terima kasih juga kepada pensyarah-pensyarah di JSE yang sentiasa memberi dorongan dan bimbingan, Prof Joni Tamkin Borhan, En. Azizi Che Seman, Dr Noraini Ali, Dr Mohammad Taquiuddin Mohamad dan Dr Ahmad Azam Sulaiman. Juga terima kasih kepada Cik Shila yang sentiasa membantu memudahkan urusan dan tidak dilupakan kepada Dr Patmawati Ibrahim.

Jutaan terima kasih dan penghargaan kepada bonda yang sentiasa memberikan bantuan, dorongan, doa, nasihat dan kata-kata semangat jaya kepada anakanda dalam menghadapi apa jua rintangan untuk menyempurnakan pengajian ini. Begitu juga penghargaan kepada ahli keluarga lain yang sentiasa prihatin akan diri ini.

Terima kasih dan penghargaan kepada Pengurus Operasi HWAN, Eksekutif Kanan WANCORP, para responden dan Dr Luqman Abdullah kerana sudi untuk ditemubual. Terima kasih juga kepada para sahabat yang sentiasa memberi dorongan dan tunjuk ajar dan juga kepada semua individu yang terlibat secara langsung dan tidak langsung dalam menyiapkan kajian ini.

Semoga kajian ini memberi manfaat kepada diri ini dan juga kepada orang lain dan dikira sebagai amal jariah yang dapat memberikan manfaat ke arah memartabatkan institusi wakaf.

Norizah Mohamed @ Haji Daud
Jabatan Syariah dan Ekonomi
Akademi Pengajian Islam
Universiti Malaya
50603 Kuala Lumpur
izah0922@gmail.com

1 September 2014

DAFTAR ISI

PERKARA	HALAMAN
Abstrak	iv
Penghargaan	vi
Daftar Isi	vii
Senarai Jadual	x
Senarai Rajah	xi
Senarai Gambar	xi
Senarai Kependekan	xii
Senarai Transliterasi	xiv

BAB SATU PENDAHULUAN

1.1	Pengenalan	1
1.2	Latar Belakang Kajian	1
1.3	Permasalahan Kajian	9
1.4	Persoalan Kajian	16
1.5	Objektif Kajian	17
1.6	Skop Kajian	17
1.7	Kepentingan Kajian	17
1.8	Kajian Lepas	18
	1.8.1 Pengurusan Harta Wakaf	18
	1.8.2 Peranan Wakaf Terhadap Masyarakat	23
	1.8.3 Kemiskinan dan Kesihatan	28
	1.8.4 Wakaf dan Penjagaan Kesihatan	29
1.9	Metodologi Penyelidikan	32
	1.9.1 Reka Bentuk Kajian	32
	1.9.2 Metod Pengumpulan Data	32
	1.9.3 Metod Analisis Data	38
1.10	Sistematika Penulisan	39
1.11	Kesimpulan	40

BAB DUA KONSEP WAKAF DAN WAKAF PENJAGAAN KESIHATAN

2.1	Pendahuluan	41
2.2	Definisi Wakaf	41
2.3	Dalil Pensyariatan Wakaf	43
	2.3.1 Al-Quran	43
	2.3.2 Al-Hadith	45
2.4	Jenis-jenis Wakaf	49
2.5	Rukun Wakaf	53
	2.5.1 Pewakaf (<i>Wākif</i>)	51

2.5.2	Harta Yang Diwakafkan (<i>Mawqūf</i>)	52
2.5.3	Penerima Wakaf (<i>Mawqūf ‘Alaih</i>)	54
2.5.4	Lafaz Akad Wakaf (Sīghah)	55
2.6	Sejarah Perkembangan dan Perundangan Wakaf	56
2.7	Peranan dan Sumbangan Hospital Islam	62
2.8	Sumber Pembiayaan Hospital Islam	68
2.9	Jenis-jenis Perkhidmatan Hospital Islam	72
2.10	Ciri-ciri Hospital Islam	74
2.11	Sumbangan Wakaf Dalam Penjagaan Kesihatan Zaman Kontemporari	76
2.12	Kesimpulan	82

BAB TIGA

MODEL OPERASI DAN PENGURUSAN DI HOSPITAL WAQAF AN-NUR

3.1	Pendahuluan	83
3.2	Sejarah Penubuhan Hospital Waqaf An-Nur (HWAN)	83
3.3	Waqaf An-Nur Corporation (WANCorp)	84
3.3.1	Latar Belakang WANCorp	84
3.3.2	Objektif WANCorp	85
3.3.3	Struktur Organisasi WANCorp	87
3.3.4	Sumber Kewangan WANCorp	90
3.3.5	Sumbangan WANCorp	91
3.4	Hospital Waqaf An-Nur (HWAN)	93
3.4.1	Objektif, Misi dan Visi Penubuhan Hospital Waqaf An-Nur (HWAN)	93
3.4.2	Struktur Organisasi HWAN	94
3.5	Perkhidmatan Yang Diberikan	98
3.5.1	Jabatan Pesakit Luar	98
3.5.2	Jabatan Kemalangan dan Kecemasan	100
3.5.3	Wad Pesakit	102
3.5.4	Klinik Bergerak	102
3.6	Kadar Caj Rawatan	104
3.7	Sumber Pembiayaan Operasi Hospital Waqaf An-Nur	106
3.8	Kesimpulan	110

BAB EMPAT

PERANAN WAKAF DALAM PENJAGAAN KESIHATAN: KAJIAN DI HOSPITAL WAQAF AN-NUR

4.1	Pendahuluan	111
4.2	Rawatan Kesihatan di Hospital Waqaf An-Nur: Perspektif Pesakit	113
4.2.1	Demografi Responden	113
4.2.2	Sumber Maklumat Mengenai Hospital	116
4.2.3	Jenis-jenis Perkhidmatan Yang Diperolehi Pesakit	118
4.2.4	Bayaran Rawatan Kesihatan Pesakit	127
4.2.5	Kekangan Mendapatkan Rawatan Penjagaan	128

	Kesihatan	
4.2.6	Kesedaran Amalan Berwakaf di Kalangan Pesakit	131
4.2.7	Pandangan Pesakit Terhadap Hospital Waqaf An-Nur	135
4.3	Analisis Pengalaman kakitangan Yang Bertugas di Hospital Waqaf An-Nur	136
4.3.1	Pandangan Kakitangan Terhadap Hospital Waqaf An-Nur	136
4.3.2	Kefahaman Kakitangan Tentang Konsep Wakaf di Hospital Waqaf An-Nur	139
4.4	Analisis Pandangan Pengurus Operasi Hospital Waqaf An-Nur	140
4.4.1	Pandangan Pengurus Operasi Terhadap Hospital Waqaf An-Nur	140
4.4.2	Kefahaman Pengurus Operasi Tentang Konsep Wakaf di Hospital Waqaf An-Nur	150
4.5	Analisis Perbezaan Hospital Islam Dengan Hospital Waqaf An-Nur	153
4.5.1	Pengurusan	153
4.5.2	Bayaran Perkhidmatan	153
4.5.3	Sumber Kewangan	154
4.6	Kesimpulan	156

BAB LIMA KESIMPULAN DAN CADANGAN

5.1	Pengenalan	157
5.2	Kesimpulan	157
5.3	Cadangan	160
5.3.1	Saranan Kepada Pihak HWAN	161
5.3.2	Saranan Kepada Pihak Lain	162
5.3.3	Saranan Kepada Masyarakat	163
5.4	Penutup	164

BIBLIOGRAFI LAMPIRAN

SENARAI JADUAL	HALAMAN
Jadual 1.1 : Peratus Peruntukan Belanjawan Kesihatan Kepada Belanjawan Negara, 2012	4
Jadual 1.2 : Peruntukan Belanja Mengurus dan Perbelanjaan Sebenar Mengikut Program, 2012	5
Jadual 1.3 : Perbandingan Perbelanjaan Kesihatan di Malaysia, 2000 dan 2009	5
Jadual 1.4 : Nisbah Pendapatan Negara Kasar (PNK) Bagi	6

Kesihatan, Malaysia 2012

Jadual 1.5	:	Bilangan Doktor Mengikut Negeri, Sektor dan Nisbah Doktor Kepada Penduduk Malaysia, 2012	7
Jadual 1.6	:	Taburan Hospital dan Bilangan Katil Mengikut Sektor dan Negeri di Malaysia, 2009	8
Jadual 3.1	:	Waktu Operasi Hospital Waqaf An-Nur	99
Jadual 3.2	:	Jumlah Keseluruhan Pesakit Luar Hospital Waqaf An-Nur, 2008-2012	101
Jadual 3.3	:	Jumlah Keseluruhan Pesakit Kemalangan dan Kecemasan Hospital Waqaf An-Nur, 2008-2012	102
Jadual 3.4	:	Jumlah Keseluruhan Wad Hospital Waqaf An-Nur, 2008-2012	103
Jadual 3.5	:	Jadual Klinik Bergerak	104
Jadual 3.6	:	Jumlah Keseluruhan Pesakit Klinik Bergerak Hospital Waqaf An-Nur, 2008-2013	105
Jadual 3.7	:	Kadar Caj Rawatan	106
Jadual 4.1	:	Jumlah Pesakit Keseluruhan Hospital Waqaf An-Nur , 2008-2012	113
Jadual 4.2	:	Demografi Responden Yang Mendapat Rawatan di Hospital Waqaf An-Nur	116
Jadual 4.3	:	Sumber Maklumat Responden Tentang Hospital Waqaf An-Nur	118
Jadual 4.4	:	Aspek Perbezaan HWAN Berbanding Pusat Perubatan Lain	121
Jadual 4.5	:	Faktor Pemilihan Hospital Waqaf An-Nur	131

SENARAI RAJAH

HALAMAN

Rajah 3.1	:	Struktur Korporat WANCorp	89
Rajah 3.2	:	Saham Syarikat Tersenarai Yang Diwakafkan Sahamnya	90
Rajah 3.3	:	Saham Syarikat Tidak Tersenarai Yang Diwakafkan Sahamnya	91

Rajah 3.4	:	Carta Organisasi Jabatan Pesakit Luar	97
Rajah 3.5	:	Carta Organisasi Jabatan Kemalangan & Kecemasan Hospital Waqaf An-Nur	98
Rajah 4.1	:	Kedudukan Hospital Waqaf An-Nur dan Masjid Jamek Pasir Gudang	146

		SENARAI GAMBAR	HALAMAN
Gambar 3.1	:	Masjid Jamek Pasir Gudang	146
Gambar 3.2	:	Hospital Waqaf An-Nur	146
Gambar 3.3	:	<i>Caravan</i> Hospital Waqaf An-Nur	150

SENARAI KEPENDEKAN

A/p	:	Anak Perempuan.
APIUM	:	Akademi Pengajian Islam Universiti Malaya.
Bil	:	Bilangan.
Hlm	:	Halaman.
HSAJB	:	Hospital Sultanah Aminah Johor Bahru.
HSIJB	:	Hospital Sultan Ibrahim Johor Bahru.
HWAN	:	Hospital Waqaf An-Nur.
CA	:	Care Assistant
<i>Ibid</i>	:	<i>Ibidem</i> , Singkatan bagi rujukan yang tidak diselangi oleh buku lain.
ISO	:	International Organization for Standardization.
JAWHAR	:	Jabatan Wakaf, Zakat dan Haji.
JCorp	:	Johor Corporation Berhad.
Jil	:	Jilid.
KDNK	:	Keluaran Dalam Negara Kasar
KKM	:	Kementerian Kesihatan Malaysia.
KPJ	:	Kumpulan Perbadanan Johor
KWAN	:	Klinik Waqaf An-Nur.
MAIJ	:	Majlis Agama Islam Johor.
MAIN	:	Majlis Agama Islam Negeri Sembilan.
MAIN	:	Majlis Agama Islam Negeri.
MAIS	:	Majlis Agama Islam Selangor.
MCA	:	Medical Care Assistant
NGO	:	Non-Governmental Organization.
<i>Op.Cit</i>	:	<i>Opera Citato</i> , rujukan yang diselangi oleh buku lain.
SAW	:	<i>Sallahu A'laihi Wassalam</i>
SPM	:	Sijil Pelajaran Malaysia.
SWT	:	<i>Subhanahu Wa Taa'la</i> .
TB	:	<i>Turberculosis</i> .
Terj.	:	Terjemahan.

UM : Universiti Malaya.
WANCorp : Waqaf An-Nur Corporation Berhad.

SENARAI TRANSLITERASI

Huruf Arab	Transliterasi
ء , ا	a, ' (Hamzah)
ب	B
ت	T
ث	Th
ج	J
ح	Ḥ
خ	Kh
د	D
ذ	Dh
ر	R
ز	Z
س	S
ش	Sh
ص	Ṣ
ض	D
ط	Ṭ
ظ	Ẓ
ع	'
غ	Gh
ف	F
ق	Q
ك	K
ل	L
م	M
ن	N
هـ	H
و	W
ي	Y

ḥ	H
---	---

Vokal Pendek	Transliterasi
Fathah	A
Kasrah	I
Dammah	U

Vokal Panjang	Transliterasi
Ā	Ā
ī	Ī
ū	Ū

Diftong	Transliterasi
au	Aw
ay	Ay
iy	iy/i
aww	Aww